MAASEUDUN TULEVAISUUS
Verkko: maaseuduntulevaisuus.fi
Facebook: facebook.fi/maaseuduntulevaisuus
Twitter: @maastul

PÄÄKIRJOITUS

Vallan vahtikoira voi nyt huonosti

Moniarvoinen ja vapaa tiedonvälitys on yksi demokraattisen yhteiskunnan kulmakivistä, koska vallalla pitää olla vahti. Tällä hetkellä tämä vahti voi valitettavan huonosti.

Talousongelmien takia monet mediatalot ovat joutuneet sopeuttamaan toimintaansa kipurajoille. Digitalisaatiovetoisen murroksen johdosta painettujen lehtien levikit ovat laskeneet. Taloustaantuman ja digimurroksen takia mainostuotot ovat vähentyneet ja valuvat yhä enemmän maailman internetjäteille.

Lehdet ovat panostaneet paljon digitaaliseen sisältöön ja sen jakamiseen, mutta perinteistä mediaa korvaavaa ansaintalogiikkaa ei ole onnistuttu luomaan. Netin ilmaiseen sisältöön tottuneita kuluttajia on vaikea saada muuttamaan tapojaan.

» Ylen rooli kaipaa täsmentämistä.

Suomi sai EU-jäsenyysneuvotteluissa erivapauden säilyttää painettujen sanomalehtien arvonlisäverovapauden. Maan hallitus päätti kuitenkin vuoden 2012 alusta laittaa jo ennestään vaikeuksissa oleville lehdille yhdeksän prosentin arvonlisäveron. Veroa korotettiin seuraavana vuonna kymmeneen prosenttiin. Sähköisten mediasisältöjen arvonlisävero on 24 prosenttia.

Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (kesk.) asetti elokuussa työryhmän arvioimaan mediamarkkinoita. Professori Anssi Vanjoen työryhmä jätti selvityksensä maanantaina.

Mitään kovin uutta ei työryhmän ehdotuksessa ollut. Mainonnan säätelyä halutaan keventää, jotta kotimainen media pääsisi samalle viivalle kansainvälisen median kanssa. Digitaalisen tuotannon arvonlisäverotus pitäisi laskea kymmeneen prosenttiin eli samaan lehtitilausten kanssa.

Yleisradion rooli nousi vahvasti esiin työryhmän esityksessä, koska Ylen asema on hiertänyt pitkään monia kaupallisia mediataloja.

Työryhmän mielestä Ylen pyrkimys yleisöjen maksimointiin ja markkinajohtajuuteen vaikeuttaa kaupallisten medioiden toimintaa. Radio Helsingin tiistaina julki tullut konkurssihakemus on tästä tuorein esimerkki.

Ylen julkisen palvelun tehtäviä halutaan täsmentää ja rahoitus pohtia uudelleen. Ylen pitäisi tehdä itse vähemmän ja ostaa ulkopuolelta enemmän. Ylen kanavia pitäisi tarjota kaupallisten toimijoiden käyttäväksi. Lisäksi Ylen verorahoin tehtyjen sisältöjen pitäisi olla enemmän muiden medioiden käytettävissä.

Jos Yle olisi kansallinen sisältöalusta, se antaisi monelle medialle – myös uusille ja kansainvälisille yhtiöille – mahdollisuuden rakentaa Ylen sisältöjen rinnalle omaprofiilista tuotantoa. Vähät resurssit eivät kuluisi samojen asioiden tekemiseen. Tämä helpottaisi monen median elämää.

Esitystä on arvosteltu varsinkin isojen mediatalojen suunnasta siitä, että se vähentäisi median moniarvoisuutta. Huoli on aiheellinen. Samalla on todettava, että isot kansalliset mediat pelkäävät ehkä sittenkin enemmän kansainvälistä kilpailua kuin moniarvoisuuden kaventumista.

Tärkeää olisi myös pohtia, mitä Ylen nykytoimintaa voitaisiin yksityistää.

Työryhmän raportin lähtökohtana on toimivien markkinoiden lisäksi kuluttajien etu. Miksi työryhmän mielestä postin jakaminen viitenä päivänä viikossa on kohtuuton vaatimus? Missä on kuluttajien ja painettujen lehtien etu?

Postin jakelu on olennainen yhteiskunnan palvelu. Yleispalveluvelvoite edellyttää, että kaikkia kansalaisia kohdellaan edes osapuilleen tasa-arvoisesti myös haja-asutusalueella. Jos postia ei jaeta viitenä päivänä viikossa, on se monen painetun lehden viimeinen niitti. Vaikka jakelu pysyisi viisipäiväisenä, Postin yleispalveluvelvoite sisältää velvoitteita, joita on uskallettava karsia.

Myös digitaalisten palveluiden ja sisältöjen saatavuus riippuu siitä, ovatko yhteydet riittävällä tasolla. Parantamisen varaa tässä suhteessa on todella paljon.

Joka tapauksessa on hyvä, että kotimaisen median toimintaedellytyksiä pyritään parantamaan. Se ei kuitenkaan ole pelkästään valtiovallan asia, vaan mediataloissa pitää sivulle vilkuilun lisäksi katsoa myös peiliin. Jos halutaan tehdä liiketoimintaa pitkällä aikavälillä, parasta sisältöä ei kannata jakaa maailmalle ilmaiseksi. Työryhmän raportin otsikko kertoo olennaisen: Pätevät pärjäävät.

Piilevät työpaikat esiin

Suomen itsenäisyyden juhlarahaston Sitran mukaan Suomesta löytyy jopa 360 000 niin sanottua piilevää työpaikkaa. Kyse on töistä, joihin työmarkkinoiden nykyisillä, jäykillä pelisäännöillä yritykset eivät voi palkata tekijöitä. Ongelma liittyy satunnaisiin, osa- tai määräaikaisiin sekä kausiluontoisiin töihin.

Sitra pyrkii saamaan piilevät työpaikat esiin yritysten yhteistyöllä. Siinä useampi työnantaja voi esimerkiksi osuuskunnan kautta yhdistää silpputöitä kokonaisiksi työpaikoiksi. Kannattaa muistaa, että osuuskunnan voivat perustaa myös työntekijät. Lisää joustavuutta tarvitaan sekä työn ostamiseen että myymiseen.

MAASEUDUN TULEVAISUUS

Päätoimittaja: Mikael Pentikäinen
Toimituspäälliköt: Jussi Martikainen, Tiina Taipale
Julkaisija: Viestilehdet Oy
Jätä uutisvinkki: uutispaallikot@mt1.fi
Anna palautetta: toimitus@mt1.fi

Maaseudun Tulevaisuus on maa- ja metsätaloustuottajain äänenkannattaja. Se pitää maaseudun ja sen elinkeinojen puolta sekä huolehtii maaseudun henkisestä ja taloudellisesta hyvinvoinnista.

VIERAILIJA

Paikallisestikin vaikuttava yliopisto

Unohtakaa termi maakuntayliopisto. Vaikka Suomessa yliopistoja on aikoinaan perustettu myös aluepoliittisista syistä, ei mikään yliopisto voi olla vain maakunnallinen toimija – ei muualla Suomessa sen paremmin kuin pääkaupunkiseudullakaan.

Kaikki yliopistot ovat osa kansainvälistä tiedeyhteisöä: toimimme eurooppalaisilla ja globaaleilla markkinoilla. Siinä ei tärkeintä ole sijainti vaan osaamisen kärki ja sen laatu sekä verkottuminen parhaiden kumppanien kanssa, sijaitsevat ne maantieteellisesti missä tahansa.

Enää ei myöskään riitä, että tiedeyhteisö kommunikoi vain keskenään ja julkaisee pelkästään toisiaan varten. Tutkimuksen täytyy olla sillä tavoin avointa, että se on yhteiskunnan hyödynnettävissä esimerkiksi innovaatioiden ja uuden liiketoiminnan muodossa.

Kaikilla yliopistoilla on kuitenkin myös alueellinen tehtävä kansallisen ja kansainvälisen tehtävän lisäksi.

Yliopistojen tehtävä on tuottaa kansainvälisesti kilpailukykyistä koulutusta ja tutkimusta. Lisäksi niillä on kansallinen tehtävä lisätä maansa hyvinvointia ja kilpailuetua. Näiden lisäksi yliopistot ovat alueensa moottoreita lisäten ympäristönsä elinvoimaa ja hyvinvointia uusilla osaajilla, tiedolla, innovaatioilla ja liiketoiminnalla.

Parhaimmillaan yliopistojen ympärille syntyy vireitä ja tuottoisia innovaatioekosysteemejä, joissa erilaista osaamista yhdistämällä syntyy tutkimustuloksia, uusia yrityksiä ja kasvua.

Kun tällainen erilaisten osaamisten törmäyttäminen saadaan toimimaan, lopputulos on paljon enemmän kuin osiensa summa. Myönteinen menestyskierre ruokkii itse itseään ja säteilee ympäristöönsä.

Tässä kokonaisuudessa yliopistoilla, ammattikorkeakouluilla, ammattikouluilla, tutkimuslaitoksilla ja muilla toimijoilla on omat tehtävänsä, jotka täydentävät toisiaan. Mielestäni meidän pitää mahdollisimman pian katsoa, miten yliopistot ja ammattikorkeakoulut voivat yhdessä parhaiten auttaa uudistamaan alueensa elinkeinoelämää ja myös julkista sektoria.

» Myönteinen menestyskierre ruokkii itse itseään ja säteilee ympäristöönsä.

Innovaatioille on tärkeää, että niitä voidaan käytännössä kokeilla riittävän lähellä syntypaikkaansa. Erilaiset paikalliset ja alueelliset kokeilu-, pilotointi- ja demonstrointimahdollisuudet ovat usein tärkeitä ja välttämättömiä portaita maailmanmenestykselle.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kotikaupungeilla ja niiden ympäristökunnilla on siten merkittävä rooli tällaisten mahdollisuuksien edistäjinä.

Jotta kuvaamani innovaatioihin perustuva kasvumalli toimisi, meidän on nopeutettava uuden tiedon siirtämistä käytäntöön. Tätä varten on lisättävä tutkijoiden ja hyödyntäjien vuorovaikutusta tutkimusprosessin alkuvaiheesta lähtien.

Lopputulos voi olla erilainen ja parempi kuin kukaan alun perin osasi kuvitellakaan. Tällainen tavoite on kyllä vuosikausia ollut kaikenlaisissa strategioissa ja linjapapereissa, mutta toimintakulttuurin muutos on ollut hidas. Ehkä tämä johtuu riittävien kannusteiden puutteesta.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittareita yliopistoille tarvittaisiin muutenkin pikaisesti, onhan vaikuttavuus yksi kolmesta perustehtävästämme. Yksi ilmeinen mittari on valmistuneiden työllistyminen.

Kun lisäämme tutkimus- ja innovaatiotoiminnassa vuorovaikutusta ja yhdessä tekemistä, voimme edesauttaa elinkeinojen ja yritystoiminnan uusiutumista ja luoda uusia työpaikkoja. Tämä on myös hallituksen työllisyys ja kilpailukyky -kärkihankkeen tavoite.

Pelkkä alueellisuus ei kuitenkaan riitä kuin alkuun, sillä yritysten kasvun edellytys on kansainvälistyminen. Siinäkin yliopistoilla on tekemisen paikka.

ANNELI PAULI
Lappeenrannan teknillisen yliopiston rehtori
anneli.pauli@lut.fi

RAHIKAINEN

UUTISPÄÄLLIKÖLTÄ

Siirrytään satraappien Suomeen

2019 Suomessa alkaa maakuntien itsehallinnon aika. Muutosta on mainostettu suurimmaksi sitten 1634, jolloin maakuntien itsehallinto lopetettiin.

Hallitus ei ole kertonut, miten maakuntaitsehallinto käytännössä tulee toimimaan.

Juha Sipilän runttaama uudistus näyttää tulleen yllätyksenä myös keskustalle, vaikka puolue on ajanut sitä vuosikymmenet.

Maaseudun kannalta uudistukseen sisältyy mahdollisuuksia mutta myös uhkia. Käytännössä lopputulos voi muistuttaa 18 suurkuntaa. On hyvin mahdollista, että palvelut keskitetään maakuntakeskukseen ja nykyiset kunnat kuihtuvat kyläparlamenteiksi.

Suorilla vaaleilla valitun maakuntavaltuuston pitäisi lisätä demokratiaa. Kansanvaltaisuus jää kuitenkin torsoksi, jos valtio päättää maakuntien rahoista eivätkä maakuntavaalit kiinnosta äänestäjiä.

Maakuntien pitäisi olla jotain muuta kuin suuria kuntia. Niillä pitäisi olla oikeasti valtaa tehdä maakunnista erilaisia. Rakennusmääräykset, nopeusrajoitukset, hoitajamitoitukset ja koulujen opetussuunnitelmat ovat esimerkkejä asioista, joista voitaisiin päättää alueellisesti.

Se tarkoittaa, että palveluttkaan eivät voi olla joka paikassa samanlaisia. Jos halutaan itsehallintoa, pitää tinkiä tasa-arvosta.

Itsehallinnon keskeisin tunnusmerkki on veroista päättäminen. Jos valtio jakaa rahat, itsehallinto on näennäistä. Jos maakunnat keräisivät itse veronsa, osa joutuu tulemaan toimeen vähemmillä varoilla.

Helpoin tie järjestää maakuntahallinto olisi kopioida malli suoraan kuntalaista.

Kunnallinen päätöksenteko perustuu konsensukseen, mikä on hyvä tapa hoitaa asioita yhteisöllisesti. Kääntöpuoli on kuitenkin sulle-mulle-suhmurointi ja kaikkien miellyttäminen. Kansalaisille ei selviä, kuka loppujen lopuksi on vastuussa.

Nykyisin samat ihmiset ovat kuntapäättäjiä, maakuntapäättäjiä ja kansanedustajia. Onko kolmessa hallinnon tasossa järkeä, jos samat ihmiset kuitenkin päättävät asioista? Onko äänestäjien kannalta mielekästä järjestää kolmet vaalit, joissa kaikissa ehdokkaina ovat suunnilleen samat ihmiset?

Kansalaiset tuskin innostuvat ajatuksesta, että maakuntiin palkattaisiin pitkä rivi kokoaikaisia poliitikkoja isolla palkalla.

Kiinnostava ja toiminnallisesti tehokas malli olisi valita maakuntajohtaja suoralla kansanvaalilla. Muu hallinto koostuisi ammattijohtajista.

Maakuntavaltuusto päättäisi budjetista ja isoista linjoista maakuntajohtajan esityksen perusteella.

Miksi maakunnan ykkösmiestä sitten pitäisi kutsua?

Maaherra on vanha ja perinteinen titteli, joka periytyy Ruotsin vallan ajoilta. Venäjän vallan aikana ja itsenäisyyden ensimmäisenä vuotena maakuntajohtajia nimitettiin kuvernööreiksi. Molemmat ovat kuitenkin olleet valtion edustajia maakunnassa, eivät maakunnan edustajia keskushallinnon suuntaan.

Komein titteli olisi kuitenkin ex-pääministeri Paavo Lipposen tunnetuksi tekemä maakuntasatraappi. Muinaisessa Persiassa satraapit hallitsivat maakuntiaan suvereenisti.

Linnan juhliinkin saataisiin uutta loistoa, kun heti ministerien perässä kättelyvuoroon tulisivat Suomen maakuntien kunnianarvoiset satraapit.

NIKLAS HOLMBERG
niklas.holmberg@mt1.fi

LEHTIKATSAUS

Koko maailman omaisuutta

Savon Sanomat muistuttaa, että säveltäjä Jean Sibeliusta ei saa omia.

”Nykyään kansallismieliset ääriliikkeet hamuavat lisää kannatusta, ja siksi ne yrittävät väkisin omia isänmaallisuutta ja sen merkkejä omaksi omaisuudekseen. Sibelius ja hänen musiikkinsa ovat siten jälleen vaarassa joutua politiikan pelinappuloiksi, kun poliittinen ja taloudellinen epävarmuus lisääntyvät kansallisesti ja kansainvälisesti.

Sibeliuksesta tai hänen musiikistaan ei kuitenkaan pidä tehdä pienen tai isonkaan ryhmän keppihevosta. Sibeliusta sopii luonnehtia kyllä kansallissäveltäjäksi, kunhan muistaa, että hänen musiikkinsa on maailman kaikkien ihmisten yhteistä omaisuutta.”

AKT:ssä kovat paineet

Pohjalaisen mielestä paineet Auto- ja kuljetusalan työntekijäliitossa AKT:ssä ovat käyneet koviksi.

”MTV uutisoi viime viikon lopulla, että liiton suorapuheinen luottamusmies oli saanut potkut AKT:stä. Syynä olivat hänen mielipiteensä ajankohtaisesta työmarkkinatilanteesta.”

”Pääluottamusmiehen mielestä yhteiskuntasopimus olisi ollut tässä tilanteessa parempi vaihtoehto kuin hallituksen kaavailemat lait kilpailukyvyn parantamiseksi. Tämän lausunnon monet AKT:n aktiivit katsovat pilanneen liiton mainetta.”

”Kalajokelaisen Rahjan Huolinnan pääluottamusmiehelle potkut eivät jääneet epäselviksi, kun liiton varapuheenjohtaja hänelle asiasta soitti.

Myöhemmin AKT:stä on kiistetty, että mitään potkuja olisi annettu.”

Monitoimitiloja tarvitaan lisää

Itä-Hämeen mukaan kunnat tarvitsevat muunneltavia tiloja.

”Nyt jos koskaan kunnat tarvitsevat tiloja, jotka muuttuvat käyttötarkoituksen mukaan. Enää ne eivät voi tehdä pelkkiä kouluratkaisuja, vaan pakettiin pitää niputtaa kaikki mahdolliset tilatarpeet ja -tarpeettomuudet varikosta virastoihin ja päiväkodeista palvelutaloihin. Suunnitelmallisuus on edelleen tärkeää, mutta sen rinnalle nousee joustavuus.